

Яна Бондарук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ В ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ У США

Одним із найголовніших показників загального розвитку суспільства США є ефективне функціонування освітньої сфери. Тому й не дивно, що на сучасному етапі існування американської спільноти, увагу провідних діячів країни все більше привертає проблема професійного розвитку вчителів, підвищення їхньої кваліфікації.

Удосконалення системи підвищення кваліфікації вчителів є важливим елементом творення сучасної шкільної системи й поліпшення академічних досягнень учнів. Освітня політика США спрямована на професійний розвиток учителя-практика, який може працювати з різними дітьми, поінформований про сучасні напрями навчання учнів, добре обізнаний із навчальним матеріалом, використовує ефективні методи викладання в педагогічній практиці, постійно вдосконалює професійні знання й вміння, враховує гуманістичні цінності освіти, що є основою демократичного розвитку країни.

Актуальним нині є питання визначення організаційно-педагогічних умов удосконалення системи підвищення кваліфікації вчителів у США, виокремлення основних елементів, які впливають на розвиток сучасних моделей організації навчального процесу вчителів.

Рух сучасних освітніх реформ у США, в основному, спрямований на вдосконалення й поліпшення навчання й виховання учнів. Хоча, зміни, які відбуваються в шкільній системі, в кінцевому підсумку, залежать від рівня професійності вчителя [1, с. 745–752; 4, с. 143–175]. Нині модель навчання «передача знань» не є ефективною, оскільки знання швидко стають застарілими, а методи викладання – недієвими. Тому, можемо стверджувати, що система підвищення кваліфікації вчителів відіграє важливу роль у реалізації основної

стратегії розвитку освітньої сфери – підготовки учнів до продуктивної діяльності у високотехнологічному світі.

Сучасний учитель повинен володіти вміннями XXI ст., які були визнані учасниками II Міжнародного саміту, присвяченого професії вчителя в Нью-Йорку (14 – 15 березня 2012 р.), як уміннями вищого рівня, поділеними на 4 категорії: способи мислення (креативне, інноваційне, критичне мислення, вміння навчатись, пошук нових ідей для розв'язання проблем), способи діяльності (комунікативність, співпраця, вміння працювати в команді), інформаційно-комунікаційні технології та пристосованість до сучасного світу (громадянська, особиста, соціальна відповідальність) [6, с. 8].

Однак, учителі цієї країни часто незадоволені рівнем навчання у системі підвищення кваліфікації (42% педагогів вважають, що їх участь у програмах професійного розвитку є даремною тратою часу, оскільки навчання не відповідає їхнім професійним потребам) [5]. Так, у 70-х роках XX ст. мета навчання вчителів полягала в удосконаленні знань з навчального предмета. У 80-х роках значна увага приділялась технічній стороні навчання й спрощенню процесу викладання. Що ж до сучасного напрямку навчання вчителів у СПК, то він охоплює різні сторони педагогічної діяльності вчителя [2, с. 265–271], що призводить до складності організації навчального процесу в цій системі.

Аналіз наукових джерел свідчить, що незважаючи на ефективну організацію окремих програм професійного вдосконалення, багато програм не відповідають державним освітнім стандартам, не мають чіткої організації й змісту, не зв'язані з практикою вчителів. Вважаємо, що педагогічна освіта в США довгий час була слабкою ланкою в освітній сфері, проте, нині спостерігається активне реформування напрямів організації професійного розвитку й удосконалення кваліфікації вчителів, з'являються нові доповіді, вдосконалюються рекомендації Національної педагогічної асоціації (NEA), Американської федерації вчителів (AFT), Департаменту освіти США щодо поліпшення ефективної педагогічної діяльності вчителів.

Особлива увага в становленні сучасної системи освіти США приділяється процесу підвищення кваліфікації вчителів, які не мають професійної

педагогічної освіти (out-of-field teachers), а отримали тимчасову ліцензію вчителя, пройшовши альтернативне навчання в коледжах, шкільних округах. В основному, це вчителі математики, природничих наук, вчителі-білінгвісти, для яких англійська мова є другою мовою. Департамент, що займається питанням визначення професійних стандартів для вчителів у кожному штаті США (The Professional Educator Standards Board) разом із Міністерством контролю за якістю державної освіти розробляють відповідні рекомендації й програми для кожного окремого штату з метою підвищення рівня професійної кваліфікації вчителів без педагогічної освіти. Основна увага в організації навчання для таких педагогів зосереджена на поліпшенні професійних педагогічних знань і вмінь (педагогічна майстерність, методика викладання, визначення психологічного клімату в класі та ін.). Проте, нині освітня політика держави спрямована на мінімізацію участі вчителів без відповідної педагогічної освіти в шкільному навчальному процесі. Учителям пропонується навчання в університетах і педагогічних коледжах з метою отримання педагогічного диплому, проходження відповідних програм ПК на альтернативній основі та отримання відповідного педагогічного сертифіката (Магістр у сфері викладання (MIT), Магістр гуманітарних наук у сфері викладання (MAT), Магістр у сфері педагогічних наук (M.Ed)).

Що ж до мети навчання вчителів, які мають традиційний сертифікат, то, в узагальненому вигляді, вона реалізовується за наступними основними напрямками (за результатами досліджень Міністерства контролю за якістю державної освіти США [3]): 1) розвиток державних програм удосконалення професійних знань і вмінь для вчителів, які працюють у школах з найнижчим показником якості освіти; 2) розвиток державних програм на здобуття звання кваліфікованого вчителя (спеціаліста, магістра), наставника для вчителів, які працюють у школах із середнім показником якості освіти; 3) розвиток якісних програм підвищення професійної кваліфікації вчителів окремих предметів з метою подальшої їх науково-пошукової роботи.

Проте, незважаючи на численну кількість програм, що сприяють підвищенню професійної кваліфікації освітян, значний відсоток учителів не має відповідного професійного рівня для забезпечення високої якості сучасної

шкільної освіти. Так, станом на 2011 р. лише в штаті Вашингтон у 1,15% школах кваліфікаційний рівень учителів не відповідав державним професійним стандартам. Установлено, що значної уваги потребує вдосконалення професійного розвитку вчителів п'яти основних предметів (математика, англійська й інші мови, риторика, природничі науки, історія) [3].

Практично, в усіх штатах Америки певний відсоток часу вчителі приділяють професійному розвитку з метою поновлення педагогічної ліцензії й удосконалення професійних знань і вмінь. Відзначимо, що політика штатів щодо організації навчального процесу в системі підвищення кваліфікації суттєво відрізняється. Це можуть бути додаткові курси, або ж лише певна кількість годин, які дозволяють шкільним округам і окремим учителям самостійно визначати вимоги до процесу підвищення кваліфікації.

Досить часто шкільні округи організовують навчальний процес у системі підвищення кваліфікації у співпраці з місцевими об'єднаннями вчителів, які точно визначають кількість днів для навчання до чи після закінчення шкільного року, чи під час навчання без відриву від педагогічної діяльності. Округ і шкільна адміністрація часто визначають і мету такого навчання.

Положення, висвітлені в законі “No Child Left Behind”, також впливають на організацію навчального процесу в системі підвищення кваліфікації. Оскільки, в документі наголошується на тому, що вчитель-професіонал повинен:

- 1) мати, як мінімум, ступінь бакалавра;
- 2) захистити ліцензію, яка дає право на викладання;
- 3) підтвердити професійність (пройти атестацію раз на 5 – 10 років).

Незважаючи на складність організації програм постдипломного навчання вчителів у США й певні їх відмінності в різних штатах, мета навчання вчителів у всіх програмах спільна – забезпечувати неперервний професійний розвиток учителів і підвищувати їхню професійну кваліфікацію впродовж педагогічної кар'єри.

Таким чином, постійне вдосконалення професійних знань з навчального предмета є основним елементом організації системи підвищення кваліфікації вчителів у США. Більшість дослідників вважає, що саме ґрунтовні знання

вчителів змісту предмета впливають на навчальний показник успішності учнів і є найважливішим складником неперервного професійного розвитку педагогів.

Вважаємо, що вдосконалення педагогічних знань, які поєднують декілька груп знань (методика викладання й оцінювання, загальна педагогіка, педагогічна майстерність) також формують основу професійного розвитку вчителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Fullan M. G. Getting reform right : What works and what doesn't / M. G. Fullan, M. B. Miles // Phi Delta Kappan. – 1992. – No. 73. – P. 745–752.
2. Loucks-Horsley S. Professional development and the learner centered school / S. Loucks-Horsley // Theory Into Practice. – 1995. – No. 34 (4). – P. 265–271.
3. Plan for Equitable Distribution of Qualified Teachers. – Washington, D.C. : Washington State Office of Superintendent of Public Instruction, 2011. – 20 p.
4. Spillane J. P. External reform initiatives and teachers' efforts to reconstruct practice : The mediating role of teachers' zones of enactment / J. P. Spillane // Journal of Curriculum Studies. – № 31. – 1999. – P. 143–175.
5. The Teaching Commission. Teaching at risk : A call to action. – New York : The Teaching Commission, The CUNY Graduate Center, 2004. – 64 p.
6. 2012 International Summit on the Teaching Profession [Електронний ресурс] / U.S. Department of Education. – Режим доступу : <http://www2.ed.gov/about/inits/ed/international/teaching-summit-2012.html>.